

Kunnen wij liefhebben zonder gehechtheid?

– Vicente Hao Chin Jr.

Is het mogelijk voor de gemiddelde man en vrouw om lief te hebben zonder begeerte of zelfzucht? Of is dit het voorrecht van sinten en heiligen?

Onze zogenaamde liefde is meestal voorwaardelijk. Wij houden van onze man of vrouw als zij ons trouw zijn. Wij houden alleen van onze kinderen als zij niet respectloos of rebels zijn. Wij houden alleen van onze vrienden als zij ons niet verraden.

Kunnen wij niet beminnen ongeacht het voordeel dat de geliefde ons biedt? Kunnen wij echt van een vreemde houden? Kunnen wij houden van een vijand of van iemand die ons haat?

De mogelijkheid van altruïstische liefde is bevestigd, niet alleen door de stichters van grote religies, maar door grote denkers uit de geschiedenis. De essayist Montaigne, bijvoorbeeld, schreef, 'In ware vriendschap, waarin ik volmaakt ben, geef ik mijzelf meer aan mijn vriend, dan dat ik tracht hem tot mij aan te trekken. Ik... vind het fijner hem een dienst te bewijzen dan wanneer hij iets doet voor mij.'

Maar zelfs zo'n altruïstische houding kent een grens. Zal hij, wanneer de vriend hem verraadt, nog onzelfzuchtig jegens hem zijn?

Om dit te ontdekken, moeten wij kijken of het mogelijk is om lief te hebben zonder begeerte of gehechtheid. We kunnen onze zoektocht beginnen met ervaringen die wij bijna allemaal gemeenschappelijk hebben.

Hebben wij ooit iemand anders op waarde geschat zonder de gedachte aan eigen voordeel? De meesten van ons wel. Het kan een simpel gevoel van bewondering zijn jegens een goed iemand. Het kan de spontane affectie zijn die wij voelen voor een kind of een baby die we voor het eerst gezien hebben. Het kan zelfs de mededogende waardering zijn voor een figuur in een film.

Terwijl dit maar vluchtige ervaringen kunnen zijn, moeten we ze toch niet als onbelangrijk zien. Deze flitsen van een zelfloze houding zijn wenken van levensbelang voor een permanentere kwaliteit van zijn die kan worden toegepast op alles rondom ons. Dit zijn momenten wanneer er spontane waardering bestaat, onbezoedeld door de behoeften van het zelf.

Bent u ooit overspoeld door de schoonheid van een vallei, of van een zonsondergang, of een opkomende nevel? Het gevoel van betovering is spontaan. De ervaring is positief en ultiem. Een ogenblik later is zij verdwenen. Maar dat geeft niet. De momentane ervaring had haar eigen waarde. En wij zijn niet verdrietig als het voorbij is.

De ervaring van Joanna Field, een Engelse auteur en analiste, is een typisch voorbeeld van zo'n ontmoeting.

'Op een dag was ik passief aan het kijken naar een paar meeuwen die hoog boven mij zweefden. Ik was niet erg geïnteresseerd, want ik herkende ze als 'gewoon maar meeuwen'... Toen leek het plotseling of er iets was opengegaan. Passieve verveeling om het vertrouwde werd een diep-ademende vrede en verrukking. Mijn hele aandacht werd gegrepen door het patroon van het ritme van hun vlucht...'

Als alleen maar kijken zo bevredigend kon zijn, waarom streefde ik er dan altijd naar dingen te bezitten of dingen gedaan te krijgen?... Ik begon me af te vragen of ogen en oren misschien een eigen wijsheid hadden.

Het is het zien van dingen en mensen zonder geheugen, zonder berekening, zonder oordeel. Zo'n manier van zien is niet een onverschillige houding. Er is een spontane waardering van de aard der dingen en mensen zoals ze zijn. En zo'n waardering is niet steriel. Zij leidt tot actie, tot mededogend gedrag.

De volgende keer dat wij naar onze partner kijken, onze kinderen of onze kantoorgenoot, kunnen we hen dan zien zoals ze zijn, zonder vooroordeel? Kunnen wij het plezier ervaren van een kind als hij speelt met vieze grond zonder onze neiging hem te laten ophouden met zich 'vies' te maken? Krishnamurti, wiens levensmotto geweest is mensen te helpen hun kwaliteit van leven te transformeren, zei eens, 'U bemint pas werkelijk wanneer u niet bezit, wanneer u niet afgunstig bent, niet hebzuchtig, wanneer u respectvol bent, wanneer u genade betoont en mededogen, wanneer u begrip hebt voor uw vrouw, uw kinderen, uw buurman, uw onfortuinlijke bedienden...'

Omdat wij niet weten hoe van één mens te houden, is onze liefde voor de mensheid fictief. Wanneer u bemint, is er noch één, noch velen. Dan is er alleen liefde.

Uit: *The Philippine Theosophist*,
juni 2000
Vertaling: A.M.I.